

Vanlukkan, øll hava væntað, og øll hava fortrøngt

MÁLSÓKID flogvallir er ikki eitt føroyskt ábyrgdaræki, tá ræður um trygd og fíggarliga ábyrgd. Tað er danski statun og statsligu loftferðslumyndugleikar, sum hava ábyrgdina av flogvøllum í Vágum.

VAR hetta eitt føroyskt ábyrgdaræki, so vildi tann frammundan sera stóra føroyska skuldin til útlendið verja eina til tvær milliardir krónur stóri enn hon er.

FØROYAR liggja fíggarliga í ruinum, og tað er heilt vist eingin ivi um, at vit fyri ein stóran part sjálvi hava skyldina av, at so er vorðið. Ein stórir partur av føroysku úttanlandsskuldini stavar - sambært fleiri enn einum danskum politikara - frá ótalmáðum ilögum í infrastruktúr kring allar oyggjarnar. Annan tíðandi leiklut hava skortandi inntøkur í føroyska samfelagnum. Sambært bæði føroyskum og útlendskum - ikki danskum - serfrøðingum telja skerd mogleikarnir fyr lofvegis farmaflutningi eisini við. Íkki skjótt at kunna røkka hegtgjaldandi útlenskum marknaðum hevur ivaleyst kostað dyrt. Ein triðja orsøkin til skeivu gongdina kann hava verið at evsta ábyrgdin av føroyskum búskaparpolitikki, eisini eins og loftferðslumál eru ein dansk ábyrgd.

FØRDI føroyski politikurinn verður av dønum sagdur at vera djúpt ábyrgdarleysur! - Og tað hevur fá føroyskari síðu verið sera trupult, fyr ikki at siga ógjørligt at visa hesum aftur á skilgjøðan hátt - Tað hevur eisini verið nærum ógjørligt at mana framaftur tær myndir av føroyska samfelagnum, so sum hetta sá út og var hattað, tá vit partvist aftur fingi ábyrgdina av okkara samfelag aftan á fleiri hundrað ára danskt harramnaveldi.

FATANIN av ovurstóra føroysku peninganylsluni til alt tað, ið hoyrir einum nýmótans samfelag til, kundi kanska ókst eitt sindur millum danir og danskar politikarar, um tað millum danir gjørdist kent, hvat tað var fyr eitt samfelag, vit partvist fingi ábyrgdina av - fyr bert nokrum fáum árum síðan. At her ikki var at kalla nakað av tí, ið hoyrir einum nýmótans samfelag til. Tað vóru at kalla ongir vegir, havnir, sjúkrahús, ferjur og so framvegis - ja, so illa var státt, at í flestu av føroysku byggunum - bæði stóri og smærri - var ikki gjørligt at tendra elektrískt ljós - og floghavnir høvdu vit so slettis onga av! - Enska hersetingarvaldið læt eftir seg eina einvegis landingarbreyt til smærri flernaðarflogfer, tá ið teir í 1945 fóru av aftur oyggjunum, aftaná eitt kriggi har út móti helminginum av allari føroyskari veiðu- og flutningsorku varð send til havsins botn av týskum kavbátum ella rindarleysum týskum bumbujagarnum.

Tað er einki galið áfátt við flogvøllum í Vágum, og kortini er eithvørt óvanligt har vesturi. Flogvøllum er síðan kriggið vorðin útbýgdur og útgjörður við nærum allari tí útgjörð, ið hoyrir einari nýmótans floghavn til. Øll loyvir og certifikatir eru til taks, tá ræður um trygd og so framvegis. Verður landingarbreytin longd einar 4-500 metrar, kunnu tung flutningsflogfer saktans avgreiðast vesturi í Vágum.

FLOGSKIPARAR, ið kenna til viðurskiftini, siga, at innflutningsviðurskiftini eru soleiðis hattað, at tørvur er á drúgvum royndum og kunneleika til umhvørvið! - Tá so er, kann spyrjast, um floghavnin í Vágum kann hava annan status enn sum alternativ til eina floghavn, har eisini fremmandir flogskiparar trygt kunnu lenda úttan serligan kunneleika til serlig viðurskifti kring sjálfan flogvøllin? - Og eigur ikki altíð at finnast eitt alternativ?

SANNELEIKIN er, at floghavnin í Vágum, sjálvt um hon lýkur øll altjóða krav til eina soverðna - ikki er nýlig sum einasti mogleiki, ið miðum Atlantshavi við fleiri hundrað fjórðingum til næstu havn! - Hugsið bert tankan til endal? - Fortreytin fyr at kunna gera nýtslu av flogvøllum í Vágum er nærum liggjandi dýrd! - og sum øllum kunnugt kemur tað sjáldan fyr í Føroyum.

HETTA er bara so. Hetta, ið hent er, átti ikki at verið hent. Men ærliga talað, er hetta ikki tað, øll gingu og væntaðu, men eingin tordi at tala um? Er ikki tíðin komin at byrja fyr at nakað, ið bert líknar hesi so út av lagi órimligu vanlukku, nakrantið aftur kann endurtaka seg.

Lesarabrøv

Hugleiðingar um eithvørt

I orðaskiftinum um viðurskifti her á landi verður tíðum tikið nakað soleiðis til: »Hyggja vit at, hvussu tað er aðrastaðni í verðini, so er tað til dømis í Danmark soleiðis, at...« Longur røkkur sjónarringurin sjáldan, og hann røkkur ongantið út um Norðurlond. Hvarjar fortreytir hevur okkara samfelag so felags við Danmark, sum vit altíð og stund samanbera okkara viðurskifti við? Valla hevur nakar nakrantið hoyrt danir meta um síni viðurskifti ut frá, hvussu viðurskiftini eru í Føroyum. Okkara samfelag hava ikki stórt annað til felags enn sjálfan ríkisskattskapin! Er ikki Ísland eitt nógv samberiligar samfelag, vinnuliga, landafrøðiliga og í allar mátar við? Og hvat við samanberingum við aðrar heimastýrandi smátjóðir?

Hvadan stavar patentíð upp á bygnadarbroytingarnar við generaldirektorat-um í almennu umsitingin? Úr Danmark sjálvsagt, hóast fólkagrundarlagið er hundrað ferðir okkara. Ongin skeitur at, hvussu onnur vælrikin, stóðug, sjálvstýrandi smásamfelag sum Áland, Man, Guernsey, Jersey, Gibraltur, St Helena, Falkland, Bermuda, Lichtenstein, Andorra og San Marino verða umsittin, og hvat tað kostar at umsita tey. Tað hevði annars verið áhugavert við samanberingum.

Hví er altavgerandi at hava p-tal og fólkayvirtil okkara lítila samfelagi, tá næstu grannar okkara í bretsku oyggjunum við yvir túsund ferðir okkara fólkatali kunnu klára seg úttan slíkt? Hví er altavgerandi við danskum vinnulögum her á landi, tá nevndu grannar okkara fyr sunnan eins og smá oyggjalond um alla verðina kunnu liva úttan kapital- og grannskoðanarkrav til smápartafelag? Hví kunnu føroyingar ikki eins og onnur smá oyggjalond um alla verðina upp á eina altjóða skipaskrá, fyrr enn danir funnu upp á DIS? Hví finna føroy-

ingar ikki eins og onnur smá oyggjalond um alla verðina upp á eina altjóða partafelagsskrá, hóast hon ikki er uppfunnin í Danmark enn? Hví brandskatta vit bílar her á landi sum valla nakra aðrastaðni í verðini enn júst í Danmark? Hví finnu føroyingar ikki eins og amerikanaar, bretar og aðrir upp á nummarplátur við valfríum teknum, fyrr enn danir tóku fyrirgjørd til sín? Og so til undantakið: Hví hava føroyingar ikki enn eins og danir funnið upp á avgjaldsfría skráseting av akførum til útflutnings?

Og so til ES: Hví skulu okkara nummarplátur og koyrikort tillagast ES, sum vit ikki eru partur av? Er tað ikki nóg mikið at halda seg til altjóða konvention um ferðslu, sum flestøll heimslens lond hava ratifiserað? Hví tillaga føroyingar samfelagið til alt súr og keðiligt í ES úttan at troyta nakrar fyrimunir av at vera úttan fyr ES? Atlantic Airways stjórn: var sanniliga eitt undantak, tá hann herfyri mælti til føroysk framhjárættið til tyrflúgvíng í sambandi við møguliga oljuvinnu á føroyskum leiðum.

Hvarjum landi eru føroysk flogfer í grundini skrásett? Finst nokur føroysk flogfaraskrá? Eru tey skrásett í Danmark? Hava dansk flogfer ikki frían flúgvirætt á øllum flogleiðum innan ES? Hvat við eina altjóða føroyskari flogfaraskrá á ála altjóða skipaskrá? Ella má tað biðja, til onnur finna upp á tað fyrst? Ella er tað kanska eitt tápuligt hugskot? Annaðs høvdu onnur væl longu funnið upp á tað? Ella er tað kanska longu uppfunnið? Hann spyr, ið ikki veit.

Ein betri marknaðaravtala við ES er avgerandi neyðug fyr livilíkindi okkara her á landi, helt løgmaður fyr í ólavsøkuræðuni. Hvat við at brúka atgongd til møguliga oljuvinnu á okkara leiðum sum kúbein til at krevja betri sømdir í ES soleiðis at skilja, at vit lata leka til ES.

at vit kanska fara at lata frægastu oljusømdir til onnur enn ES-felag, um ES ikki veitir okkum fría marknaðaratgongd fyr fiskavørur, men at vit hinvegin kanska vilja at veita ES-felagum betri oljusømdir enn øðrum, um ES veitir okkum fría marknaðaratgongd fyr fiskavørur?

Mong onnur hjálond hjá ES-londum hava nógv betri marknaðarsømdir enn vit, eyðvitað tí teirra høvuðslond hava lagt sína tyngd aftanfyr, at so skuldi verða. Men tað tykist ikki, sum danir hava nakra trá eftir at sláa nevnan í borðið fyr føroyingar. Grønlandingar fingi OLT-støðu, sum er serlig støða fyr ES-hjálond handan hav. Grønlandingar hava fría marknaðaratgongd fyr fiskavørur og sleppa kortini undan okkara páskotna ES-uppfinnis, sum vit kalla meirvirðisgjald. Eru Føroyar ikki handan hav? Hvat er tað annars, sum ger okkara land so fjarskotið? Eru Føroyar ov ríkar til OLT-støðu? Bretland hevur útvegað sín um karibisku oyggjalondum OLT-støðu, hóast BTU hjá onkrum teirra er uppi á 30.000 US\$ fyr hvønn íbúgva. Er Danmark ikki ment at krevja Føroyum OLT-støðu eins og hinum heimastýrandi ríkispartinum handan hav? Er Danmark ikki ment at krevja okkum fríhandil, eins og Bretland og Frakland hava útvegað sín um hjálondum nær og fjar? Hvat við at brúka oljukúbeini móti dønum fyr at trýsta teir at trýsta okkum sømdir ígjøgnum í ES?

Bláa serfrøðingabókin um framtíðar viðurskifti Føroya við ES greiðir bert smávegis, tilvildarlaga og lítið nágreiniliga frá viðurskiftinum hjá øðrum smáum ES-hjálondum. Hvat formelt tilknýti hava í grundini onnur ES-hjálond sum Áland, Man, Guernsey, Jersey, Helgoland, Gibraltur, Ceuta, Melilla, Kanarisku Oyggjarnar, Madeira, Asorurnar, Grønland, St Pierre & Miquelon, Ascens-

ion, At Helena, Tristan da Cunha, Falkland, Cayman, Bretsku Jómfrúoyggjarnar, Guadeloupe, Martinique, Curacao, Fransk Guyana, Réunion, Mayotte, Ný Kaledonia, Fransk Polynesia og Pitcairn? Hvarjar marknaðarsømdir hava tey, og hvat hava tey latið afturfyr? Hava nokur fríhandil við fiskavørur? Hava summi kanska fingið munagóðar marknaðarsømdir, tí teirra høvuðslond lögdu sína tyngd aftan fyr teirra sýna?

Hvarjar marknaðarsømdir hava Føroyar í grundini í NAFTA? Hvat við fríhandil við NAFTA? Er tað ikki ein hugsandi mogleiki, sum kann hava okkara áhuga?

Tá Smyril herfyri á leið úr Aberdeen til Tórshavnar legði inn á Vág, sluppu nakrir suðringar ikki í land, men máttu fylgja við til Tórshavnar. Í bløðnum grundgav strandferðslustjórnin hetta við eina grein í útlendingalógini, sum forbjóðði teimum at seta útlendingar á land í Suðuroy. Hóast strandferðslustjórnin kanska metir suðringar at vera langt av landi skotnar, so eru teir í hvussu er reint lögfrøðiliga ikki at rokna sum útlendingar, men sum føroyingar. Kann strandferðslustjórnin grundgeva, hví hann ger suðringar til útlendingar? Ella var tað bara blaðið, sum ikki dugdi at siga rætt fr á samanhanginum? Hvat skulu vit hava eina so tápuliga útlendingalóg til? Valla stendst höttalíf av óløgghugm útlendingum av at loyva suðringum og øðrum at seta fót á land úttan fyr Havnina. Sum ikki einaferð man talan vera um arvagóðs úr danskari lóggevu, sum als ikki hóskar í okkara samfelag. Tað hevði verið áhugavert at sæð hesi viðurskifti umrødd og viðgjørd í blaði tygara.

Vinarlig heilsan frá einum dulnevndum

Um lesarabrøv o.l.

Lesarabrøv og líknandi tilfar, ið verður sent okkum, skal hava avsendara, t.v.s. navn, adressu og telefonnr. Bláðstjórnin skal vita, hvør skrivað hevur eisini um brøv ynskjast dulnevnd í blaðið.

Vit kunnu annars ikki geva tykkum, ið skriva, vissu fyr, at lesarabrøv viðmerkingar o.l. koma í blaðið sama dag, sum tað er móttikið. Tað veldst um tøka setiorku og pláss.

Bláðstjórnin